

ARGUMENTS NULS I PERIFÈRIA DE LA FRASE
A LES GRAMÀTIQUES INFANTILS I ADULTES*

L'objectiu central d'aquest treball és doble. D'una banda, hi ha la pretensió de contribuir a aclarir quina és l'estructura de la perifèria (esquerra) de la frase catalana (mallorquina). D'altra banda, però, hi ha la intenció de demostrar la rendibilitat d'investigar alhora la gramàtica infantil i l'adulta en general.

A partir d'algunes consideracions teòriques i generals sobre la concordança i el fenomen del subjecte nul (veg. 2.1. i 2.2.), a la secció 2.3. s'hi apunta que a la gramàtica adulta del català (mallorquí) no hi ha cap posició-A a la perifèria clausal estricta.

L'examen de la qüestió en el període d'adquisició (secció 3) segueix aquesta pauta: primer, situem l'aspecte que ens interessa (3.1.); introduïm després unes consideracions des del punt de vista de la teoria de l'aprendibilitat i fem unes observacions sobre la teoria de la marca de Roberts (ROBERTS, 1995) (3.2.); finalment, a través de les dades de l'adquisició, veurem que l'assoliment de la concordança verbal de persona, un tret morfològic, és l'eix vertebrador de l'estructura de la frase (SCOMP) en català. En efecte, a diferència del que passa en el procés d'adquisició d'altres llengües, en català la concordança verbal s'assoleix ràpidament i el que surt a l'esquerra de la forma verbal flexionada no discrepa posicionalment del que surt a la versió adulta. Aquestes diferències se seguirien de la solució requerida independentment per la gramàtica adulta, i adoptada a la secció 2, segons la qual no hi ha cap posició-A a la perifèria esquerra de la forma verbal flexionada.

* Aquest treball no hauria estat possible sense el suport del grup de Gramàtica Teòrica de la UAB. Vull destacar, però, les converses sobre el tema amb en Jaume Solà sense que això suposi comprometre'l amb les idees defensades aquí. L'ajuda econòmica que també cal agrair ha vingut de la CIRIT (XT9448 i 1995 SGR/00486) i de la DGICYT (PB93-0893-C04-02).

L'única excepció aparent a aquesta afirmació, la fluctuació dels clítics típica del estadi gramaticals primerencs, no la contradiu: els clítics, en tant que clítics justament, ocupen la mateixa posició que el verb. Aquest fenomen (*té Núria* per *el té la Núria*) ens porta al final del treball a investigar la naturalesa d'aquest objecte nul i d'aquí a examinar la plausibilitat que tant les categories buides sense identificador gramatical (estil xinès i primer estadi universal en l'adquisició) com les categories buides correlatives d'una identificació gramatical exhaustiva (via concordança) siguin, en definitiva constants nul·les. El resultat aquí queda, però, a un nivell de temptativa: hi haurem de tornar

1. INTRODUCCIÓ

D'ençà que Hyams (HYAMS, 1986) començà a investigar el Procés Real d'Adquisició del Llenguatge (PRAL) des del marc dels *Principis i Paràmetres*, el nostre coneixement de la matèria ha augmentat notòriament. Certes posicions que tot just fa deu anys eren sostenibles, avui no ho semblen. Que el PRAL mostra una pauta universal prou clara alhora que ja amb sintonia amb la gramàtica adulta a adquirir és un dels resultats inequívocs de la investigació en aquest àmbit —cf. subjecte nul selectiu 3.1. En aquest treball, això no s'hi perd mai de vista. Al contrari, ha estat part de l'heurística feta servir. Així, si dues gramàtiques adultes mostren una mateixa propietat, esperarem que el PRAL es desenvolupi en aquest respecte seguint una mateixa pauta a totes dues. En el cas que tant la cronologia de l'adquisició com la «dificultat» siguin manifestament diferents caldrà justificar-ho d'alguna manera. Eventualment podem arribar a qüestionar-nos la suposada coincidència i tot. Una altra situació possible és fer servir el PRAL com a àrbitre quan ja d'entrada hi ha diverses anàlisis en competència

El que és essencial de la proposta, producte en part de seguir aquesta heurística de doble direcció, seria així: CONCs és un projectió funcional excepcional, a més de projectar-se «normalment» (CONCs^o— CONCs^s— SCONCs) pot ser inerte (en xinès p. ex.) o ser projectió únicament de CONCs^o—i de tots els nuclis que s'hi ad-

juntin— (en català i totes aquelles llengües amb concordança exhaustiva de persona). Aquestes dues realitzacions suposarien que el Principi de Projectió Ampliat en la versió minimalista —CONCs té trets-N forts— no és pas universal: és l'opció marcada de les gramàtiques amb una concordança de subjecte defectiva. La manifestació d'aquesta marcadesa podria ser l'expletiu lèxic.

2. SUBJECTE NUL ADULT. CONCORDANÇA DE SUBJECTE (SCONCs) SENSE ESPECIFICADOR

Si s'exigeix que la comprovació de trets forts abans d'*spell-out* sigui correlativa d'una manifestació morfològica suficient d'aquests trets, la inexistència d'aquests trets pot interpretar-se, almenys pel que fa als SCONC, com a no activació de l'SCONC corresponent. Una visió d'aquesta mena porta a pensar que les projeccions d'SCONC actives que hi pugui haver són induïdes pels trets morfològics pertinents. Si aquesta estratègia és portada a l'extrem, resulta raonable desglossar SCONC. Així, en funció dels trets morfològics presents, podríem parlar d'SNombre, SPersona i SGènere si s'escau. Anem així cap a una proliferació indesitjable de categories funcionals? No, ben al contrari, ja que qualsevol d'aquestes projeccions de concordança requeriria una manifestació per a activar-se. Si a això hi afegim el requisit que la resta de categories funcionals es projectin igual universalment, atès justament que a efectes d'FL no sembla desitjable que sigui altrament, s'aconsegueix una visió prou restrictiva de l'eix vertebrador de l'estructura de la frase (d'SV a SComp). Tenim així dues assumpcions. Primera: pot haver-hi tants SCONC (o els seus desglossaments) actius com la morfologia patent demani; segona: les categories funcionals amb conseqüències per a la interpretació a l'FL presentarien una jerarquia relativa coincident a totes les llengües. També assumim¹ la Hipòtesi del Subjecte Intern i la possibilitat de dos SCOMP per a una sola clàusula.

1. Aquestes dues darreres assumpcions són prou generalitzades. La segona, la recursivitat d' SCOMP, la demanarien casos com *Diu que allà que hi faràs*.

Com que ens interessa concretament la perifèria esquerra, i a més sostenim que la concordança és una projecció activa si és manifesta, no ens definirem sobre la necessitat o no de projectar una concordança d'objecte. Amb tot això l'estructura de la frase queda, en una representació abreujada, de la manera següent:

- (1) [SCOMP 2 ... [SCOMP 1 [SCONC_{spers} [SCONC_{snombre} [STEMPS [SNEG [SV]]]]]]]]

2.1. ANTECEDENTS

En general, a l'hora d'analitzar amb esperit minimista una frase com ara *la Maria farà el sopar*, se sol assumir que *la Maria* és l'especificador d'SCONCs.² En aquesta configuració d'especificador-nucli s'estableix la relació de concordança i l'SD *la Maria* rep cas nominatiu via TEMPS⁰ que és amb V⁰ a SCONC. I és que el nucli verbal, V⁰, «arrossega» en el camí de pujada tots els nuclis que troba d'acord amb el requisit del «Head Movement Constraint».

En aquest sentit, l'adopció d'una estructura funcional més articulada d'ençà de Pollock (POLLOCK, 1989) no ha modificat res en essència.

Quan es tracta del subjecte nul (romànic), és a dir en frases com ara *ja ha fet el sopar*, es procedeix igualment: hi hauria un subjecte pronominal *pro* ocupant la posició d'especificador d'SINFL/ CONCs (RIZZI, 1991 i ROBERTS, 1991; CARDINALETTI, 1994a, 1994b). En el plantejament de Rizzi i Roberts, de fet, aquest *pro* essencialment coincident amb un SD subjecte preverbal seria preverbal i tot en un context vetat a un SD lèxic.

- (2) a. Cosa_i fai_j pro t_j t_i / Cosa_i ha_j pro t_j fatto t_i?
 b. *Cosa ha Gianni fatto / *Cosa Gianni fa ?
 c. [SCOMP Cosa ha [SV fatto Gianni]]

2. Com que els treballs a què ens anirem referint al llarg de l'article no projecten separadament persona i nombre, parlarem d'SCONCs. Cal fer constar que, entre aquests treballs hi ha el de RIGAU (1991) que, certament, deixa apuntada la possibilitat de la projecció separada de persona i nombre.

Solà (SOLÀ, 1992) fa un repàs exhaustiu del problema, que no són pocs, que tal anàlisi comporta. No els repetirem aquí. Suñer (SUÑER, 1994), sobre dades de l'espanyol, argumenta que els efectes d'inversió (cf. (2b) i (2c) amb **Què el Joan vol? vs. Què vol el Joan?*) no són el resultat de la pujada del verb.³ (V+Infl o Infl tota sola en l'anàlisi de (2)) a C°. En això és com les propostes de Bonet (BONET, 1989) Guasti (GUASTI, 1994) i Solà (SOLÀ, 1992). Hi ha però una diferència. D'acord amb les tres últimes, les construccions interrogatives a les llengües de Subjecte Nul (LSN) Romàniques satisfarien el criteri+QU no a SCOMP, sinó més avall. Concretament, a la posició d'especificador d'SINFL (o SCONCs). Suñer, en canvi, situa els sintagmes+QU a EspSCOMP. En la posició d'EspSINFL, posició-A inocuable per un SD lèxic, hi hauria, però, un *pro* expletiu que transmetria via cadena-A la concordança al subjecte postverbal.

Pel que s'ha avançat més amunt, la nostra proposta no pot combregar amb la de Suñer: mostrarem que no hi ha cap posició-A disponible a la perifèria esquerra de la frase (d'SV a SCOMP). No coincidim tampoc amb les altres tres: els sintagmes +QU van en la posició universal d'EspCOMP. En definitiva, segons veurem tot seguit, no cal ni situar l'element +QU en el lloc del subjecte ni postular cap mena de *pro* en aquesta posició per a derivar la seqüència bàsica *element interrogatiu (x) verb ...* on *x* és generalment buit i en qualsevol cas no pot ser un SD.

2.2. SUBJECTE NUL I CONCORDANÇA

Les llengües que permeten subjectes nuls de referència específica (SNR) són de tipus (I), (II) o (III):

(I) Llengües com el xinès, coreà, japonès, etc. sense cap mena de manifestació d'SCONC. Són llengües amb un subjecte nul referencial no restrictiu.

3. Hi ha encara la proposta de (MALLÉN, 1993) que no consideraré. Accepta el trasllat de Vo a Compo i/o a Infl°. No està de més esmentar que l'anàlisi dels efectes d'inversió com a resultat de la pujada d'alguna projecció de verb s'inicia amb TORREGO (1984).

(II) Llengües com ara el català, l'espanyol, l'italià, etc. amb una concordança de persona exhaustiva i constant. Aquesta concordança es manifesta igual tant si el subjecte és nul com si és no nul. Tant és que sigui pronominal o no en aquest darrer cas. També aquí el subjecte nul pot qualificar-se de no restrictiu.⁴

(III) Llengües de V2; (IIIa), amb concordança de persona precària i amb un subjecte nul referencial restrictiu com ara el sudtirolès, flamenc occidental, el francès antic, alguns «dialectes» italians com ara el gardenès i llengües VSO; (IIIb), amb una concordança de persona intermitent com ara l'àrab i llengües cèltiques com el gal·lès, bretó i l'irlandès. A simple vista, el que tenen en comú aquests dos subgrups és que la concordança de persona és «variable» tot i que de manera diferent a cada subgrup: quan la possessió o no de trets de persona depèn del paradigma (IIIa), el subjecte nul referencial el legitimen només els elements (AGR⁰/COMP⁰) prou especificats i en una configuració determinada; quan la presència de trets de persona a AGR⁰ depèn del subjecte amb què AGR⁰ coocorre (IIIb), l'SNR és lícit sempre, basta que aparegui el valor especificat de persona.

Tot i això, (IIIa) i (IIIb) presenten altres coincidències interessants, com ara veurem. A més, s'endevina que (III), per aquesta variabilitat de la concordança absent tant a (I) com a (II), ens pot portar a aïllar més bé els factors que porten a un SNR. També hi ajuda que l'ordre de mots, concretament la posició del subjecte, sigui determinable molt més clarament en el grup (III) que en el (II).

Una observació: estem indagant les condicions en què és possible un SNR. És per això que no hem esmentat ni l'alemany, ni el neer-

4. En aquest grup, tal i com l'hem delimitat, hi hauríem d'incloure moltes altres llengües: totes les que no només com el català presenten concordança verbal obligatòria amb un dels SD argumentals de la frase, sinó també aquelles en què el predicat presenta concordança obligatòria amb més SD argumentals (el basc p. ex.). Arribaríem així a les llengües polisintètiques o que realitzen obligatòriament tota l'estructura argumental mitjançant afixos o clítics incorporats a V⁰. Segur que seria interessant comparar en profunditat aquests dos subtipus (concordança verbal obligatòria amb un argument *vs.* concordança verbal obligatòria amb més d'un). Tal cosa, però, queda fora de les nostres possibilitats. Basta recordar, però, que les llengües com més concordança presenten, més s'acosten a una «no configuracionalitat», almenys aparentment. Si això és així, és evident que una exploració per sobre no ens faria gaire servei si, com és el cas, el que ens interessa és justament l'estructura de la perifèria esquerra, la geometria.

landès etc., que presenten expletius nuls ni les llengües escandinaves insulars (islandès, feroès, etc.) que admeten també quasiarguments nuls. Les raons són dues almenys i estan relacionades. La primera, d'índole més aviat conceptual, és que cal indagar, gairebé per força, en un marc minimista si l'expletiu nul és prescindible. La segona, és que amb independència de si existeix o no un *pro* expletiu, sabem que només allà on no hi ha especificació suficient de persona pot donar-se un SNR. Com que sobre aquest darrer punt hi ha acord generalitzat a les investigacions, encara que quedi per aclarir què vol dir suficient,⁵ sembla que centrar-se en la relació entre la concordança de persona i els SNR és ben legítim.

2.2.1. V2 i *subjecte nul*

La relació V2 i SNul (IIIa), la il·lustrarem amb exemples de Cardinaletti (CARDINALETTI, 1994a). Els del bavarès, però, són originàriament de Bayer (1983-84), els del flamenc occidental, de Bennis i Haegeman (BENNIS i HAEGEMAN, 1984) i els del francès antic, d'Adams (ADAMS, 1986)

Bavarès

- (3) a. Wenn-st pro kummst
si-2^asg. véns
b. Wenn-ts pro kummts
si-2^a pl. veniu (p. 76)
- (4) a. Du sollst song [an wäichan Schuah]-st du wuist
tu has de dir quines sabates-2^a sg tu vols
b. [Wia scäi]-ts ihr fahrts !
Que aviat-2pl vltres. conduïu (p. 77)
- (5) a. *ob pro noch Minga kummst
b. ob-st pro noch Minga kummst
si- 2^a sg cap a Mónaco véns (p. 80)

5. Les llengües amb flexió de temps, a diferència de les del grup (I), i sense concordança de persona/nombre no admeten cap mena de SNul (les llengües escandinaves continentals). Les que presenten nombre i persona precària legitimarien SNuls expletius o quasi argumentals únicament.

Flamenc occidental

- (6) a. dank pro kommen
 que-1^a sg vinc
 b. daj pro 2^a sg komt
 c. datje pro komt 3^a sg masc.
 d. dase pro komt 3^a sg fem
 etc. (p. 81)

Francès antic

- (7) Ainsi corurent *pro* par mer tant que *il* vindrent à Cademelée
 així van córrer per mar tant que ells van arribar a C. (p. 97)

La pauta subjacent de (3) a (7) és ben bona de trobar: de (3) a (5) ens trobem amb un C^o sufixat amb trets de persona (2a persona sg/pl. només, en bavarès) que fa legítim un SNR a la seva dreta. L'exemple (5) en particular revela que és C^o i no pas el verb finit, que també presenta trets de persona, qui legitima el *pro*. En francès antic, que era V2, és el verb amb trets de persona que des de C^o legitima *pro*. Com és d'esperar, *pro* ja no és possible a les subordinades perquè a C^o hi ha el complementador.

En conclusió, la generalització corresponent al grup (IIIa) és aquesta: els SNR queden identificats de la posició C^o quan és el cas que hi ha trets de persona incorporats sigui al mateix C^o sigui al Verb que hi puja.

2.2.2. Subjecte Nul Referencial i llengües de concordança intermitent

Les característiques essencials del nostre grup (IIIb) amb llengües com ara l'àrab, alguns «dialectes» italians centrals (els de l'àrea d'Ancona, p. ex. (Cardinaletti (CARDINALETTI, 1994b)) i les llengües cèltiques (gallès, irlandès, bretó, etc.), les mostren aquests exemples:

Gal·lès

- (8) a. Gwelsan (nhw) ddraig
 van veure (ells) un dragó
 b. Gwelodd y dynion ddraig
 va veure els homes un dragó
 (els homes van veure un dragó)

- c. *Gwelsan y dynion ddraig
van veure el homes un dragó
 (els homes van veure un dragó) (BORSLEY & ROBERTS, 1996: 40)

Àrab

- (9) a. γanna ?al ?awlaad
 cantar **M.sg.** els nens
 b. ?al ?awlaad γannuu
 els nens cantar- 3M. pl. (BORSLEY & ROBERTS, 1996: 191)

Italià central

- (10) a. Questo lo fa sempre i bambini
 b. *Questo i bambini lo fa sempre
 c. Questo i bambini lo fanno sempre (CARDINALETTI, 1994b: 66)

Una primera observació és que (9) i (10) són exemples de la generalització que estableix Greenberg (GREENBERG, 1966) en aquest universal:

- (11) *Universal 33* Quan la concordança de nombre entre el nom i el verb se suspèn i la regla es basa en l'ordre, sempre és el cas que el verb va al davant i en singular⁶

En síntesi, a les dades presentades suara, s'hi pot veure que la intermitència en la manifestació de la concordança de persona segueix aquesta pauta: un SD lèxic subjecte no presenta mai concordança amb el verb finit si aquest el precedeix.⁷ Els subjectes pronominals concorden sempre si són nuls fonèticament i poden concordar o no si són pronoms manifestos. Concorden en gallès, com es veu a l'exemple (8a) i no concorden en irlandès. En bretó s'hi donen les dues opcions (cf. BORSLEY & ROBERTS, 1996: 40). A les llengües cèltiques almenys, els pronoms manifestos, concordin o no, són postverbals sempre. Ro-

6. Val la pena de recordar que entre nombre i persona la relació és d'implicació en el sentit següent persona → nombre, però no a l'inrevés. El treball de RIGAU (1991) presenta justament el català nord-occidental com \neg persona \wedge \neg nombre (ni nombre ni persona) a les clàusules inacusatives, que és una de les tres possibilitats permeses per la implicació.

7. Cal vigilar, però, les dislocacions a la dreta que sí que presenten concordança de persona.

berts i Shlonsky deriven aquest fet del factor responsable de l'ordre de mots en aquestes llengües:

- (12) En configuracions XSO,CONC no permet la comprovació dels trets-N a l'estructura-S

(ROBERTS i SHLONSKY, 1996:188)

Sorprenentment, R&S no renuncien a situar el subjecte nul pronominal de referència específica (*pro*) en la posició d'especificador de SCONCs.⁸

En conclusió, l'examen del grup (III) ens ha permès veure que tant a (IIIa) com a (IIIb) hi ha un nucli que necessàriament ha d'hostatjar trets de persona perquè hi pugui haver un SNR, un *pro*. A (IIIa), aquest *pro* s'ha de situar per força a la dreta del cap legitimador: la configuració és de recció i així ho admeten tots els investigadors. Aquesta és la generalització.

A (IIIb), hem vist com situar *pro* en posició d'especificador té un cost gran en modificacions *ad hoc* (cf. nota 8). A part d'això, cal fer notar que la generalització de (11) no pot interpretar-se mai com un indicatiu favorable a pensar que la concordança es cosa del verb i d'un element a la seva esquerra. Sigui com sigui, és tanmateix prou clar que (11) una observació tipològica de nivell superficial no és d'aplicació quan el que està en joc és un SNR. La raó és doble: primer, un SNR no *se sent* si precedeix o segueix; i segon, un SNR exigeix trets de per-

8. Ho diuen talment (p. 189). I és doblement sorprenent: primer perquè l'explicació que fan dels pronoms eco en gal·lès només és compatible amb un *pro* «avar» que no puja a la sintaxi manifesta; i, segon, perquè parteixen del postulat (12). Vegem això darrer:

Amb (12) i *pro* «en algun nivell de representació a l'EspCONCs» obtenim que (i) un *pro* «concorda», és a dir és integrant d'una relació Esp-Nucli. Aquesta «concordança» però, si es vol mantenir el postulat central (12), no pot consistir en la comprovació dels trets-N. D'altra banda, (ii), un pronom manifest concordaria alhora que no «concordaria» en no quedar en una configuració d'especificador-nucli amb el seu legitimador.

Que (i) i (ii) no suposen un resultat brillant, d'aquells que permeten fer quadrar les dades i la teoria sense maniobres *ad hoc*, és evident. Tant per (i) com per (ii) es trenca l'equivalència entre relació de concordança, comprovació de trets-N i relació esp-nucli. Ara bé: (ii), a diferència d'(i) recull aparentment un fet: que el verb finit precedeix el pronom lèxic amb el qual concorda (no en irlandès). Quan el subjecte és *pro*, apareix (també en irlandès) la forma verbal amb concordança. No podia ser altrament.

sona sempre. En un cert sentit, doncs, podríem dir que amb un SNR no és d'aplicació (11) ja que la concordança no «se suspèn».

En definitiva, les llengües (III) porten a haver d'assumir almenys que els SNR poden ser legitimats en configuracions que no són d'especificador-nucli.

Acceptada aquesta conseqüència mínima, sembla que des del punt de vista interlingüístic i teòric està justificat tornar a revisar l'assumpció que a les llengües de SNul romàniques *pro* només és legítim a Esp-CONC, i.e. en una configuració d'esp-nucli amb CONC°.

El fet que el català no presenti ni la construcció d'auxiliar a COMP com l'italià, ni l'ordre VSO que admet més fàcilment l'espanyol,⁹ més la informació que proporcionen les àrees gairebé inexplorades (mallorquí i adquisició) que ara veurem, fan que en català sigui potser més necessari que enlloc repensar l'estructura funcional de la frase.

2.3. MALLORQUÍ. NO HI HA CAP POSICIÓ-A A LA PERIFÈRIA DE LA FRASE

2.3.1. *SCOMP* recurrent

Observem les dades següents:¹⁰

- (13) a. M'ha demanat que què farem per Nadal
 b. Diu que (a veure/mēm) què passa si no li agraden ses bledes
 c. Com és kə (nə Maria) només la vol els diumenges
 d. Per què és kə (nə Maria) no la convida mai

La recurrència d'*SCOMP* s'hi fa patent, certament. Ara bé, hi ha diferències considerables entre els dos primers exemples i els dos darrers. Els dos primers mostren un *SCOMP* recursiu legitimat pel verb. És el cas més estudiat des de diversos punts de vista i podria il·lustrar

9. És impossible traslladar punt per punt al català frases com «¿Dónde ha puesto Juan los libros? ¿Para qué querrá Pedro esos libros?». Hi ha, tanmateix, una excepció «diu el Jordi que...» que considerarem formulària.

10. D'aquí en endavant farem servir la transcripció fonètica sempre que ens faci falta. No està de més dir que la seqüència «que què» sona «kəkə'».

la restricció proposada independentment per Iatridou (IATRIDOU, 1991) i Authier (AUTHIER, 1992) segons la qual «la recurrència d'SCOMP és possible només sota SCOMP's regits pel verb». Passa, però, que en mallorquí és absolutament viva a l'hora de fer preguntes l'estratègia estructural que fan patent els dos darrers.

No és aquest el lloc per a una anàlisi aprofundida d'aquesta mena d'SCOMP recurrent. Són pertinents, però, aquestes observacions: (a) la legitimació d'aquest COMP recurrent passa crucialment per *és* ([əs]), aparentment CONC^o; (b) la seqüència $COMP^o_\alpha$ *és* $COMP^o_\beta$ és absolutament fixa; i (c) la interpretació de $COMP^o_\beta$ com a cap del COMP més inferior no sembla correcta: el fet que tant a (13c) com a (13d) *nə Maria* s'interpreti com el subjecte o com l'objecte sense que cap mena de diferència prosòdica hi intervingui fa que no puguem pensar que som dins el domini de la frase més estricta, és a dir dins SCOMP₁. Això suposaria admetre elements dislocats dins la frase nuclear i, doncs, no sembla pas desitjable. Sigui com sigui, ara veurem que hi ha un domini encapçalat per *que*, el complementador per excel·lència, que no admet aquesta mena d'elements. És aquest que identifiquem com l'SCOMP₁ de la representació a (1). Pot pensar-se que la disposició absolutament restrictiva de les projeccions funcionals que van d'SV a SCOMP₁ està d'alguna manera relacionada amb l'estratègia interrogativa que comentem. Seria una manera de mantenir dins de l'abast de l'operador interrogatiu uns SD que altrament en català tendeixen a quedar fora.

Deixant de banda aquestes construccions, sembla ineludible associar SCOMP₂ amb les clàusules subordinades declaratives i amb les relatives. Els components obligatoris dels diversos tipus de frase simple són en canvi dins SCOMP₁. En mallorquí les úniques excepcions sembla que serien certes estratègies interrogatives: a més de la comentada suara, hi hauria el que podríem etiquetar de pregunta orientada a la manera de les *tag questions* potser:¹¹

11. Aquestes preguntes orientades presenten una prosòdia peculiar. L'orientació ve des de l'encapçalament «akə». Com es veu pels exemples, els SD que van darrere «akə» són opcionals, dislocats de fet. A l'exemple (14b) hi surt una partícula «ə(n)» que sembla que no l'ha reparada ningú. La seva funció i característiques són objecte d'un treball en curs (ROSSELLÓ, 1996).

- (14) a. A kə (na Xesca) ja no se presenta
 b. A kə ((ən) əs dinar) el farà en Pere [ákəs diná ... / ákənəsdiná ...]

Vegem ara un exemple de cada tipus de frase simple:

(15) a.	Que ja t'ho han dit?	<i>Interrogativa sí/no</i>
b.	Què fas?	<i>Interrogativa parcial</i>
c.	Quines coses que diu (aquesta dona)!	<i>Exclamativa</i>
d.	Vine ((*que) vine)	<i>Imperativa</i>
e.	(que) ja t'ho he dit	<i>Declarativa</i>

Per poc que ens hi fixem, destaca la presència de *que*. La tradició gramatical ha associat generalment *que* amb la subordinació. Això no és tot. Una característica del català que no l'ha reparada gairebé ningú i que, a la llengua parlada, és prou insistent és justament la presència de *que*. I en mallorquí encara més. Si passem revista a (15) ens trobem que és obligatori a (15c), és més usual a (15a) i molt freqüent a les frases declaratives. Sigui com sigui, el cas és que aquest comportament lingüístic reflecteix d'una manera diàfana i sorprenent (ja que això no sol passar) que les frases no són mai un sintagma nominal i un sintagma verbal, o un subjecte i un predicat, sinó una projecció d'SCOMP.

La senyalització del tipus de frase passaria, doncs, per SCOMP₁. A les interrogatives ± QU. —(15b)—, el sintagma ± QU es trasllada a la posició de l'especificador; a les preguntes si/no —(15a)— tenim *que* a C°. Les exclamatives ocupen tant l'especificador com el nucli. Les imperatives afirmatives¹² il·lustren una altra possibilitat, força més rendible a les llengües germàniques per no anar més lluny, el verb en tant nucli ocupa la posició C° de manera que *que* ja no hi cap. I finalment, les declaratives que en fer servir, com no és d'estranyar, l'opció per defecte són les que permeten que el tram superior, el que va d'SCOMP₁ a SCOMP₂, estigui ocupat lèxicament sense que hi hagi senyal a SCOMP₁.

12. La impossibilitat de la coexistència d'un imperatiu i *que* és interpretable com a prova de l'ocupació de C° per la forma imperativa. Cap a aquesta mateixa direcció apunta la incompatibilitat de la negació i l'imperatiu (*no vine) si és el cas que la negació ha d'aparèixer o bé *in situ* o bé incorporada al nucli inflectiu més alt.

2.3.2. *Interrogatives si/no*

Les dades són aquestes:

- (16) a. Que t'escolta? / En Pere, que t'escolta? / Que t'escolta? en Pere.
 b. *Que en Pere t'escolta?
 c. *que voltros m'escoltau?
- (17) a. *Ningú que m'escolta? *ningú que s'ho creu?
 b. Que ningú m'escolta? / que ningú s'ho creu?

Aquests contrastos són prou reveladors. D'entrada que quedi clar que *que* no és obligatori a les preguntes *si/no*. Sense *que* i sense prestar atenció a l'entonació podrien parèixer iguals *ningú m'escolta?*, *en Pere m'escolta?* Ara, en intervenir *que*, s'obté el contrast (16b) *vs.* (17b) o el que és el mateix: els SDs lèxics no tenen cap posició preverbal disponible dins SCOMP₁, mentre que els sintagmes negatius preverbals queden dins dels marges d'SCOMP₁, com no podria ser d'altra manera ben mirat. Sobre els sintagmes nominals preverbals negatius hi tornarem.

Interessa ara veure una altra conseqüència relativa al trasllat del verb i als efectes d'inversió. Recordem la història:¹³ en el marc clàssic, el que sembla subjecte preverbal es considera subjecte preverbal en posició d'especificador d'SCONC. Que sigui impossible *què en Joan fa* a totes les llengües de SNul romàniques s'ha interpretat en aquest marc bé, (i), com a pujada del verb fins a C^o (*v.* 2.1 *supra*), bé, (ii), com a pujada del Sintagma +QU a l'especificador d'SI/SCONC de manera que el verb seria a I^o/ CONC^o i el subjecte en la seva posició bàsica d'acord amb la hipòtesi del Subjecte Intern (BONET, 1989; GUASTI, 1994; SOLÀ, 1992). Si ens hem de regir, però, pel que s'observa a (16) i (17) i també a (15c) hem de concloure, primer, que l'anà-

13. N'es part una altra qüestió que comentem aquí i prou: el trencaclosques relatiu als efectes d'inversió ha deixat establert per a l'espanyol que si el sintagma ±QU correspon a un argument hi ha d'haver inversió, mentre que si no correspon a un argument no cal que n'hi hagi. És dubtós: **Com en Pere hi va?* **Quan en Pere és aquí?* Al meu entendre a SCOMP2 hi pot haver elements ±QU i, doncs, no inversió, en els termes tradicionals, en funció de l'estratègia estructural (*cf.* 2.3.1.) i si es tracta d'interrogatiu «D-linked» bàsicament.

lisi (i) és insostenible ja que a C^o hi ha no el verb sinó *que* —i tanmateix s’hi donen els pretesos efectes d’inversió— i, segon, que l’anàlisi (ii), si bé seguiria essent sostenible, és al preu de mantenir que les interrogatives +QU són diferents de les interrogatives *si/no* i de les exclamatives que arribarien a SCOMP com demostra la presència de *que*. I com que aquestes dues darreres classes també presenten efectes d’inversió, encara més complexos ara (*cf.* (16b) i (17b)), caldria explicar-los. El problema de l’anàlisi (ii) és que suposa un especificador a SCONC i que s’hi perd la caracterització pretesament universal de les preguntes, caracterització segons la qual haurien de comportar un operador a EspSCOMP. Les dades analitzades en aquesta secció porten a pensar que aquesta posició no existeix.

2.3.3. *Concordança opcional de participi*

De Pettiward (PETTIWARD, 1995) se’n desprèn una generalització que sigui o no d’aquesta investigadora és la següent: la concordança de participi en el domini romànic és opcional si la posició implicada en aquesta relació és no-A. En mallorquí, com és sabut, aquesta mena de concordança la trobem opcionalment amb dislocacions corresponents a l’objecte directe. I ningú dubta que es tracta d’una posició no-A. Aquesta opcionalitat no és, però, exclusiva d’aquest cas:

- (18) a. Ses sabates les he comprat (-des)
 b. Na Maria no ha volgut(-da) venir

Pel que sembla, *na Maria*, contràriament a moltes expectatives, però conforme a la inaugurada a la secció anterior, ocupa una posició no-A. Allà hi hem pogut veure que posició no-A sí que n’hi ha de disponible dins SCOMP₁. No és el cas, però, que *na Maria* hi sigui: *na Maria és amb ses sabates* fora d’SCOMP₁. Ara comprovarem que la posició no-A dins SCOMP₁ està especialitzada.

2.3.4. *Ja i no*

El comportament sintàctic de *ja* en posició preverbal s'assembla força al de *no*. La hipòtesi seria que és essencialment un X^o, igual que *no*. Com el *no* impedeix la pujada de clític.

- (19) a. Voldria no ser-hi
 b. *Hi voldria no ser
- (20) a. Voldria ja ser-hi
 b. *Hi voldria ja ser

Si no hi ha ni *ja* ni *no*, resulten bones tant *voldria ser-hi* com *hi voldria ser*. A diferència de *no* que encapçala la seva pròpia projecció funcional, *ja* segurament que s'hostatja a la projecció de STemps, que li és afí. Tots dos, però, es comporten com a clítics verbals i, doncs, puguen amb el verb fins a SCONCSp o SCONCSn. Ara bé, a l'element negatiu *no*, en tant que nucli de SNEG, li queda una altra possibilitat, legitimar en la posició d'especificador un sintagma nominal negatiu a la sintaxi manifesta. Altrament l'operació té lloc a la Forma Lògica.¹⁴ Vegem com actuen i interaccionen tots dos:

- (21) a. Ja el té, en Pere
 b. Ja (*en Pere) el té
- (22) a. Ja no ho sap ningú
 b. Ja ningú ho sap

A (21b) podria pensar-se que és la naturalesa clílica de *ja* la responsable de la agramaticalitat. La gramaticalitat de (22b) invalida, però, aquesta explicació. Cal pensar que *ja* és allà on s'origina i que *ningú* sent a la posició de l'especificador d'SNEG. fa innecessària del tot la realització de *no*. A (22a), en canvi, *no* és imprescindible com a inductor del SNEG postverbal que a l'FL adoptarà la configuració que

14. Les propostes sobre el tram estructural que correspon a la projecció del SNEG són múltiples. Per a les llengües romàniques, la majoria situen aquesta projecció més amunt, de fet, sobre SConc/SInfl (ESPINAL, 1991). També hi ha qui en projecta dos, d' SNEG. Tant a BOSQUE (1994) com a BEL (1995) s'hi repassen les propostes més recents.

a (22b) ja tenim a la sintaxi manifesta. Estem suposant que a (22b) el verb no puja a l'SCONC de més amunt? Efectivament, el verb hauria quedat travat per la negació, el nucli inaudible *no* bloqueja la pujada del verb. I els trets-V de TEMPS i CONC? Que no són forts? Sí, però alerta, en la nostra visió la comprovació de trets, la desencadenarien els elements que entren en una derivació concreta i no els trets abstractes. A l'FL, segons això, a (22b) s'haurien de legitimar els trets-V de TEMPS i prou. La configuració d'operador-variable ja la tindriem feta a la sintaxi manifesta. Deixarem la qüestió de moment. Tornarem sobre la idea en tractar la construcció *hi ha na Maria* a la secció següent.

Hem vist que en mallorquí en el tram SV- SCOMP₁ no hi són bons SD lèxics argumentals. Hi cap *ningú* en canvi. Cal preguntar-se si hi cap res més. La resposta és que sí: hi caben altres elements negatius com pot veure's a continuació a (23b) i (23c).

- (23) a. Ja no me surt res / Ja no mos falta res més
 b. Ja res me surt / Ja res més mos falta
 c. Ara dormim bé: Ja cap nin se mos desperta

Que siguin elements negatius, però, no és una condició *sine qua non*. Vegem-ho:

- (24) a. Ja tothom dormia
 b. Ja tots ho saben
 c. Ja molts dormien

Una característica comuna d'aquests no-SD és que fan de subjecte (dit sigui per entendre'ns). I ha de ser així:

- (25) a. Deixa-ho anar! ja tots t'han vista tanmateix
 b. *No hi aniré: ja tots els he vist
 (26) a. *Ja tothom conec
 b. *Ja gens en tenc, de pa
 (27) a. Ja tots els tenen
 b. *ə*naquests llibres ja tots els han llegit

Les dades de (25) (26) són transparents. De (27a) hem de dir que no és ambigua, tot i que té les condicions lèxiques per ser-ho: *tots* s'interpreta com a subjecte. A (27b) no s'arriba tampoc sense violència a la lectura d'objecte per a *tots* ni tan sols si intentem d'activar-la a través de la dislocació. Significativament, amb FOCUS i, doncs, precedint *ja* s'aconsegueixen totes les lectures impossibles de (25)-(27).

Apuntarem únicament que l'altra classe d'elements que pot aparèixer en el nostre tram són adverbis com *també, encara, quasi*.¹⁵

No pretenem haver aclarit quin és el funcionament exacte d'aquest trencaclosques. Ni que sigui especulativament, si s'interpreta que els SNegatius preverbals no focalitzats van a la posició d'especificador de SNEG i que els quantificadors preverbals no focalitzats van a l'especificador d'SCONCsnombre, tindríem una manera d'entendre per què necessàriament han de correspondre als subjectes. Han de ser subjectes perquè som dins el tram inflectiu de la frase, tram que té com a funció bàsica la identificació formal de l'argument més prominent del predicat.

Per la via de l'exemple: fixem-nos en la frase *TOTHOM coneix*. *TOTHOM* és a l'especificador d'SCOMP, fora del tram inflectiu. Com que no hi ha cap problema d'interposició (cf. **TOTHOM ningú coneix vs. Ningú coneix tothom*), calen dos arguments i la concordança de persona identifica necessàriament el subjecte, no queda altra opció que interpretar *TOTHOM* com a objecte. Aquesta explicació és veritat a mitges només. Si això fos tot, per què hauria de ser agramatical **ja tothom coneix*? Equivalentment, per què només tenim la interpretació intransitiva a *ja ningú escolta*? La raó seria que han quedat al mig del tram inflectiu, posem que a l'especificador d'SCONCs nombre i d'SNEG respectivament. Allà passen amb èxit la comprovació de trets amb els nuclis respectius, CONCSnombre^o i NEG^o. El seu destí aleshores ja està decidit: només podran identificar un subjecte. Vet aquí dos exemples on la

15. Els adverbis en tant que adjunts haurien d'aparèixer amb les projeccions adients semànticament sense que la projecció a la qual s'adjunten quedés alterada en els seus trets. Un especificador, en canvi, projecta els trets que tingui a la projecció de què forma part.

configuració formal imposa clarament el seu signifi cat sobre el que en el primer exemple semblava venir dictat per la graella argumental del predicat.

2.3.5. *Haver-hi*

És ben sabut que la bona formació de la construcció següent és inesperada des del punt de vista de la teoria lingüística:

(28) Hi ha na Maria / les teves coses

I en conseqüència se n'han dites moltes, de coses al respecte. Pensem que encara se'n poden dir més. Vegem-ho.

Hi ha si més no un grup de parlants que quan en comptes d'un SD hi ha un SN pelat (*hi han cadires / n'hi han*), fan la concordança i que no la fan quan es tracta d'un SD. Diuen, doncs, *hi han cadires*, però *hi haurà els cosins*. Aquest comportament, ben mirat, no és d'estranyar. A *hi ha na Maria* no hi ha concordança de persona (*hi has tu), unànimement, ni de nombre, per a la majoria. En qualsevol cas, la categoria funcional inflectiva activa aquí és Temps (*haver-hi la Maria) que assigna cas nominatiu a *na Maria* en una configuració de recció.

Suposem ara que ens movem en un marc on SCONCs és simple, i. e. no se separa en persona i nombre, i a més s'assumeix que el que sembla subjecte preverbal ho és, i és a Spec de SCONC on té lloc la comprovació de trets i cas: com podria explicar-se en un marc així que hi ha parlants que diuen *Hi han els meus cosins* però mai **els meus cosins hi han / *hi han*? Sigui com sigui, donada la bona formació de (28), sembla que caldria concedir que el cas nominatiu s'ha de poder assignar sota recció.

Passem ara a la proposta alternativa. Només amb l'assumpció bàsica que defensem, aquestes dades són ben entenedores. Tornem-hi: els SD preverbals aparentment subjecte són necessàriament fora de SCOMP (a SCOMP si són focus) i comporten *pro* en posició postverbal. El cas entre parèntesis és l'únic que resulta ben format: *NA*

MARIA hi ha / ELS MEUS COSINS hi ha/-n. Es tracta d'un FOCUS amb configuració d'operador-variable a la sintaxi manifesta i cas nominatiu. Els altres dos, **Na Maria hi ha* i **Hi ha* en fan un, sempre segons la nostra proposta, és clar: **hi ha pro* (= *na Mariai hi ha proi*). I per què és dolent, **hi ha pro*?¹⁶ Doncs perquè no hi ha el que ja hem vist que és un requisit per a identificar *pro*, la concordança de persona.

Arribats aquí, sembla que cal afrontar una pregunta compromesa. Per què un SD no podria passar de la seva posició en tant que Subjecte Intern a l'especificador d'SCONCs.persona? Podríem contestar amb una altra pregunta sense altra intenció que la literal: i per què hi hauria de passar? La idea que hem anat apuntant és que si el paradigma de persona és exhaustiu no cal cap especificador.¹⁷ Altrament, és necessari. És bàsicament la idea de Solà (SOLÀ, 1992). El resultat és que el Subjecte Intern de les llengües sense una CONC^o prou especificada (les llengües no de Subjecte Nul) són per força [+anàfora], mentre que els de les llengües de SNul serien [-anàfora]. Mirarem d'anar una mica més enllà en aquesta línia. Direm que una CONC^{pers}^o prou especificada és des del punt de vista dels primitius de la teoria del lligam [-anàfora, -pronom, -variable]. En virtut d'això és compatible bé amb un SD, bé amb una constant nul·la. Al final del treball tornarem a aquesta anàlisi. En el seu origen, però, hi ha una qüestió, la relació entre CONC i la referència al discurs, que convé introduir-la aquí.

En efecte, aquesta altra dimensió de la concordança es fa gairebé tangible en una construcció com (28). Vegem-ho. Segons Runner (RUNNER, 1993), la concordança seria anafòrica al discurs. Matisaríem que cal que sigui concordança de persona. Així, la idea ens satisfà. Certament, sota aquesta interpretació, s'entén encara més bé la naturalesa de la nostra construcció: com que no hi ha concordança de persona no hi ha referència al discurs. I d'aquí que s'usi com a construcció inicial des del punt de vista discursiu. Vet aquí per què a la pregunta *Que hi ha la Maria?*, la resposta no pot ser *** Sí que hi ha*, sinó *Sí que hi és*.

16. Cal fer notar que l'argument s'aplica igualment si l'SD és plural. **El nens hi han*, **Hi han* són com a dues fotos del mateix objecte: *hi han pro*.

17. Seria suficient la comprovació dels trets-V per a projectar SCONC^{pers} si es vol d'aquesta manera.

3. SUBJECTE (NUL) INFANTIL I PERIFÈRIA DE LA FRASE

3.1. GENERALITATS

Com que en els límits d'un article és del tot impossible repassar ni que fos superficialment totes les propostes que s'han fet al respecte, ens haurem de limitar a presentar un estat de la qüestió molt general i descriptiu centrat alhora en el tema que ens interessa.

En una primera fase (HYAMS, 1986, 1989), la descoberta: el Subjecte Nul Infantil (SNI) anglès seria un fenomen de naturalesa gramatical donada la asimetria en freqüència d'aparició dels subjectes nuls —40-50%— i dels objectes nuls —9%— i d'altres consideracions (HYAMS & WEXLER, 1991). El plantejament es demostra vàlid en altres llengües que en la forma adulta no són pas de SNul. Entorn dels dos anys, tant en francès, com en anglès o alemany, els infants fan aquest tipus de produccions:¹⁸

(29)	a.	boit café (<i>beu llet</i>)		(RIZZI, 1992)
	b.	want more apple (<i>vol més poma</i>)	2-1	(HAMMANN, 1994)
	c.	bin wieder lieb (<i>sóc altre cop bo</i>)	2-10	(HAMMANN, 1994)

No gaire més tard, comença a veure's clar que el fenomen de l'SNI corresponent a gramàtiques adultes que no són de subjecte nul és més restringit que el que es presenta quan les gramàtiques adultes són d'S-Nul: no es dona en clàusules interrogatives (VALIAN, 1991), ni en subordinades (ROEPER & WEISSENBORN, 1990).

(30)	a.	què menja? / Dónde vas? / Dove è? [tant en versió adulta com infantil]
	b.	Where go? / Où va? [ni en angl. inf/adult. ni en fr. inf./adult respect.]

18. NB. Quan les dades són prou conegudes i documentades a la bibliografia i/o a CHILDES (Child Language Data Exchange System), els exemples poden ser inventats. Altrament, corresponen a dades reals. En aquest darrer cas, porten el nom de l'infant i la seva edat i/o la font de procedència. L'edat, la consignarem amb tres dígits si podem: anys-mesos-dies.

Si considerem, d'altra banda, que hi ha cert rang de subjecte nul lícit en anglès adult (en el registre dels diaris personals (HAEGEMAN, 1990)) i en alemany adult (CARDINALETTI, 1990)) i que la seva distribució obeeix essencialment les restriccions ara esmentades, sembla que cal concloure: *a*) que la 1ª aproximació al fenomen no és correcta: el subjecte nul infantil és específic, depèn de la gramàtica objectiu; i *b*) que, tanmateix, hi ha un SNI lícit universalment, el que queda il·lustrat a (30).

Aquesta doble conclusió és al nostre entendre fonamental i extensible a tot el PRAL. Si bé es mira, d'entrada hi ha un estadi, abans dels dos anys, que fins i tot en el cas que s'adopti la tesi de la continuïtat, cal reconèixer escassíssim en categories funcionals. És un període que podríem caracteritzar com fase de predicació no necessàriament verbal i en cas de ser verbal, amb verb no finit. Dit això, també és veritat que les gramàtiques infantils es mostren molt ràpidament en sintonia amb la gramàtica adulta corresponent de vegades d'una manera manifesta, de vegades de manera subreptícia. Un exemple d'aquesta doble sintonització: els infants que els toca una llengua de SNul de tipus (II) mostren pel que fa a l'adquisició de la concordança de pers./nombre una sintonia manifesta amb la gramàtica adulta abans dels dos anys i mig; però també hi ha una sintonia amb la gramàtica adulta, ara amagada, quan els infants anglesos no fan subjectes nuls en contextos com els il·lustrats a (30), i és que la gramàtica objectiu no els ho permet.

De fet, és la constant en sintaxi: la tensió entre la unitat i la diversitat. Fins aquí hem aïllat un estadi inicial seguit immediatament d'una diferenciació (explícita o tàcita). Quan ja ens hem instal·lat en la diferència, però (subjecte nul selectiu (30b), subjecte nul no selectiu (30a)), l'estadi inicial universal segueix guaitant amb el mateix format a qualsevol llengua. Si ens limitem a l'eix vertebrador de la frase, que és el que ens interessa, en català infantil la manifestació d'això seria la persistència de les formes no finites que alternen amb formes inflectives absolutament ben formades. Des del punt de vista estructural, l'infant es comporta de manera oscil·lant: hi ha produccions que són íntegrament predicats (SV generalment) i n'hi ha que ja són frases senceres (SCOMP). Amb menys que segons de diferència tenim *pintat sol* i *que té núvols* on la primera emissió és el romanent de l'estadi inicial universal essencialment predicatiu i la segona és una frase adulta.

Frases adultes amb SCOMP manifest als dos anys i mig i sense errors en la inflexió ni en l'ordre serien molt males de trobar en una llengua com l'anglès. I vet aquí el problema: com s'ha de caracteritzar un estadi gramatical com aquest? Pensem que les nombroses propostes que s'han fet i es fan no recullen bé aquesta alternança de formes. Deu influir-hi el fet que la majoria han estat pensades per a l'anglès, que, certament, no les manifesta d'una manera tan radical com el català. Expliquem-ho. Un infant que acaba parlant anglès és un infant que sembla persistir més en l'estadi predicatiu que un infant català pel fet que quan les seves produccions comporten l'activació del tram inflectiu pot molt fàcilment «equivocar-se». De fet aquesta situació es perllonga fins als quatre anys llargs (GUASTI, 1994)) i es manifesta en l'ús de formes adultes i no adultes alhora de temps, persona, format de les interrogatives, etc. I per què? En certa manera pensem que a la proposta de Hyams i Jaeggli (HYAMS & JAEGGLI, 1989), que no assumim íntegrament, ja hi havia tanmateix la clau de volta de tot això:

(31) *Principi de la uniformitat morfològica* (JAEGGLI & SAFIR, 1989) Els subjectes nuls només poden donar-se en llengües amb paradigmes flexius uniformes.

Un paradigma morfològic és uniforme si totes les seves formes són o bé morfològicament simples o bé morfològicament complexes.

Deixant de banda la primera clàusula del principi, tenim que l'anglès no és uniforme i justament això és el que fa que per arribar a un estat estable d'activació del tram inflectiu calgui fer tota classe de provatures al llarg d'un període considerable de temps. El català i el xinès, en canvi, sí que ho són: el primer representa l'opció exhaustiva i el segon, l'opció nul·la. Pel que fa al tram inflectiu, en tots dos casos el PRAL porta molt més directament i ràpidament a l'estadi adult.

3.2. APRENDIBILITAT I OPCIONS MARCADES

La descripció precedent del PRAL suposa qüestionar-se el *principi del subconjunt*. En efecte, aquest estadi sistemàticament inestable, per dir-ho així, que intenten recollir propostes com ara la truncació

(RIZZI, 1992), la infraespecificació de SCONC (RADFORD, 1994), la manca de Temps (WEXLER, 1994), etc., és clarament un atemptat al principi del subconjunt ja que els infants han de passar d'una gramàtica menys restrictiva a una que ho és més. Aquí els fets desmenteixen el principi en qüestió.

En sentit oposat ha estat des de la teoria de l'aprendibilitat que s'ha demostrat (GIBSON & WEXLER, 1994) que pensar que els *triggers*, i.e. les dades desencadenants d'un determinat valor paramètric, puguin venir donats per l'ordre de mots no és pas plausible generalment. Per la via de l'exemple. Una frase amb ordre SVO podria correspondre tant a l'alemany que és V2, com a l'anglès que és SVO, com a una estructura amb dislocació a l'esquerra. Els enunciats que sent l'infant des del punt de vista de l'ordre de mots són plens d'inputs ambigus. Només fent certs supòsits molt restrictius sobre el que sigui l'estructura possible de la frase, sembla que seria possible, i caldria demostrar-ho, que pogués funcionar com a desencadenant una seqüència en tant que seqüència.

Comptat i debatut, això porta a situar en un altre lloc els desencadenants. I sigui com sigui, el cas és que aquí el programa minimalista i l'estudi de l'adquisició lingüística conflueixen. Cal anar a la morfologia. La morfologia és la clau de la variació sintàctica. Més que principis de GU parametritzats, la variació paramètrica passaria únicament per les categories funcionals. S'arriba així a afirmar que no hi ha tals desencadenants sinó l'adquisició dels trets morfològics rellevants. Si ens limitem a l'eix vertebrador de la frase, diríem que la morfologia marca la pauta del creixement des de l'estadi predicatiu (SV) fins a tenir la frase íntegra (SCOMP).

Des d'aquest punt de vista hi ha encara dos aspectes més a considerar: conceptualment, la caracterització d'aquest estadi que alterna entre formes predicatives i frasals correctes (català) o defectuoses (anglès) no sembla que hagi de fer-se apellant a una gramàtica intermèdia. És més aviat un procés de desplegament induït per la morfologia. Si la morfologia és uniforme, el creixement és ràpid i directe. Altrament, no. Aquest plantejament, pel que fa a la parametrització de les categories funcionals, ens porta a la tesi següent:

(32) Una morfologia inflectiva uniforme representa el valor no marcat.

Certament, així ho creiem. No coincidim, doncs, amb Roberts (ROBERTS, 1995), tot i que la seva visió presenta alguns aspectes que sí que ens satisfan. Aquest autor defensa que per a qualsevol paràmetre morfològic o sintàctic, el valor no marcat en absència de desencadenant és el valor «feble» en el sentit minimalista, és a dir el que no comporta moviment.¹⁹ La justificació d'aquest plantejament sembla que resideixi en el fet que, si no hi ha desencadenant —cal recalcar aquest punt—, la tria del valor «feble» suposa una «representació manifesta més simple». Els desencadenants podrien ser morfològics o sintàctics i, com a tals, requereixen una expressió manifesta suficient. Tot i que no queda prou explícit, sembla que els primers en actuar, si hi són, són els morfològics. Els sintàctics serien un correctiu. Sigui o no ben bé aquesta la posició de Roberts, és aquesta interpretació dels desencadenants sintàctics com a correctius el que sí que assumiríem. Ara bé, el que ja no acceptaríem és la tesi que els trets febles són els no marcats. En efecte, si així fos, l'anglès (infantil) relativament als trets-V d'I representaria el valor no marcat i això ja no sembla plausible. Pensem que una teoria de la marcadessa ha de correspondre's amb els fets que ens revela l'adquisició. I el que ens mostra en aquest punt concret és que el xinès infantil (CHANG, 1992) i el català infantil tenen forma adulta molt abans que l'anglès pel que fa a l'eix bàsic de l'estructura de la frase. És per això que cal apel·lar a (32). Sembla que per al sistema computacional del llenguatge humà és equivalent en cost una especificació nul·la (xinès) o exhaustiva (català). El que és marcat és l'especificació defectiva, o sigui el cas de l'anglès.

3.3. PERIFÈRIA SENSE ERRORS VS. PERIFÈRIA COSTOSA

Guasti (GUASTI, 1994) presenta dades concloents sobre la forma no adulta de les preguntes negatives en anglès infantil fins a edats ben avançades: estructures sense inversió (*Which way he didn't wanna ski?*

19. Tot i que si bé d'aquí se seguiria que el Principi de Projectió Ampliat en versió minimalista, i.e. «CONC té trets-N forts», representa el valor marcat, Roberts elimina aquesta possibilitat atorgant al PPA la categoria de principi de GU com a tal no parametrizable.

4-0), estructures amb doblatge de *do* (*What kind of bread do you don't like?* 4-1) estructures amb *not* (*Why can you not eat chocolat?* 4.1). En italià, en canvi, els infants de 3-4 anys (els de les dades de Guasti), i molt més petits encara, no fan errors a les preguntes, que pot afirmar-se que són de forma adulta des del començament. Davant d'aquest contrast, la proposta de Guasti consisteix a dir que «en anglès però no en italià el subjecte ha de pujar per a rebre cas nominatiu. Així, en italià l'EspSI és buit i és disponible per a l'operador \pm QU, de manera que les preguntes resulta que són SI» (p. 6).

No cal dir que en català passa exactament el mateix que en italià. D'altra banda, aquesta proposta ja ens és familiar. Per a la gramàtica adulta, l'han feta alguns autors (cf. 2.1; 2.3.2.). S'hi aplicaria, doncs, la crítica que ja hi hem fet més alguna consideració extra atès que som en el PRAL. Certament pot argüir-se que una solució com aquesta suposa una complicació computacional injustificada que fins i tot faria esperables els errors que no hi ha —com que ara hi ha un element +QU, cal deixar a baix el subjecte. Més encara, és indubtable que les derivacions de l'infant ja arriben a SCOMP. La transcripció d'una conversa gramaticalment provocadora (i feliçment exitosa!) ens ho mostra clarament.

- (33) a. —Que te faràs mal. —*No faré mal*.
 b. —Que te compixaràs. —*No compixaré*.
 c. —No t'amaguis. —*Sí que amago*.
 d. —Això no se fa. —*Sí que fa*.
 e. —L'he menjada tota ↓ sa sopa. —*No menjada sopa*. [sense dislocació]
 f. —Que te la pegues. —*No pego*.
 g. —Que te faràs mal. —*No faré mal*. (Martí 2-1-13)

Certament, crida l'atenció l'absència de clítics i més encara si es compara amb la producció de la inflexió. Ens n'ocuparem tot seguit. Ara interessa fer notar de quina manera hi ha un control de la perifèria de la frase i, en particular, de la posició relativa de la negació, del COMP i de l'operador afirmatiu. Per fer-ne una valoració correcta, cal observar que quan l'infant posa *que*, a l'enunciat que fa d'esquer no n'hi ha, de *que*. I a l'inrevés. La negació apareix a (33a,b,f,g) com a clíctic verbal a CONC^o —sempre perfecta en la combinació de temps,

i persona/nombre— i en el que cal suposar que és la seva posició bàsica a (33e). De fet, per les dades consultades, a partir d'aquest tipus de construcció, relativament freqüent d'altra banda, pot argüir-se que la negació té una posició bàsica baixa en català. Que seqüències del tipus *que pintant*, *que vingut*, *que no dormint* no apareguin és, d'altra banda, el que s'espera. I és que per arribar a SCOMP cal passar per tot el tram inflectiu que cal suposar sense especificador de concordança en vista del fets observats a les interrogatives.

4. OBJECTES NULS I ALTRES CATEGORIES BUIDES A LES GRAMÀTIQUES INFANTILS I ADULTES

Al llarg d'aquest treball ens hem referit amb freqüència al Subjecte Nul Referencial i hem assumit que es tractava de la categoria *pro*. Just al final de la segona part, ens aventuràvem a proposar una caracterització de CONCSpers en llengües com ara el català, que comportaria que l'SNR és una constant nul·la. Aquí, en el terreny de l'adquisició, ha estat la consideració seriosa de la tensió necessària entre la unitat i la diversitat a l'hora d'enfrontar-se al PRAL, l'objecte nul infantil il·lustrat a les dades precedents i, finalment, el fet que la qüestió relativa a les categories buides a les gramàtiques infantils hagi estat certament una de les més debatudes el que ens ha portat a demanarnos quina és la naturalesa categorial dels subjectes i objectes nuls infantils i adults que apareixen en català.

Les constants nul·les, les proposen per primer cop Lasnik & Stowell (LASNIK & STOWELL, 1991) per a unes traces lligades per operadors nuls no quantificacionals que no presentaven efectes de «Weak Crossover». Les bategen amb el nom d'«epítets nuls» i esdevenen familiars en l'estudi de l'adquisició de la sintaxi a través de Rizzi (RIZZI, 1992). D'aleshores ençà es coneixen com a constants nul·les (cn).²⁰ En aquell treball, Rizzi hi proposa que el subjecte nul adult confinat a registres especials així com el subjecte nul infantil selectiu (*cf.* (30b)) són instàncies de constants nul·les identificades discursivament sempre i

20. Terme suggerit per Cornelia Hamann.

quan quedin en la posició més alta. La truncació estructural permesa a les gramàtiques infantils fa que quedi lliure una via per a l'explicació de l'SNI a l'estil anglès més satisfactòria que les anteriors. Ara ho veurem. Darrerament, però, ha tornat a reviscolar, amb una implementació diferent si es vol, la idea originària de Hyams (HYAMS, 1986) segons la qual l'SNI Infantil universal seria PRO.

El treball de Rizzi, però, justificava aquesta nova categoria buida amb una rèplica del naixement de *pro* a Chomsky (CHOMSKY, 1982). Si Chomsky treu a la llum *pro* pel procediment de reinterpretar com a trets i no categories últimes els elements *anàfora* i *pronom*, Rizzi fa el mateix amb la *variable*. La constant nul·la en aquest marc és un element especificat [-anàfora, -pronom, -variable] i, doncs, la versió fonèticament buida d'un Nom.

Radford (RADFORD, 1990), per la seva banda, en plantejar-se la naturalesa dels arguments nuls en l'estadi segons ell prefuncional, deixa obertes dues possibilitats: que siguin arguments saturats al lèxic i no a la sintaxi o que es tracti de veritables SN nuls no lligats i identificats pragmàticament (crucialment no SD). Aquesta possibilitat segons Radford guanyaria en plausibilitat en mirar llengües com el japonès caracteritzades justament per no tenir SD. Dit això, és prou clar que la constant nul·la tal i com la deixa caracteritzada Rizzi li hauria fet un bon servei a Radford. És el cas, però, que aquesta relació entre les dues propostes la fem aquí. Essent tan òbvia no deixa de ser estrany.

Més estrany resulta encara quan la darrera proposta de Hyams (SANO & HYAMS, 1994) es torna a fer ressò de l'aire japonès del primer estadi gramatical postulant PRO com a SNI inicial universal. El problema de fons és sens dubte que Hyams segueix ferma en la creença que els subjectes i els objectes nuls de l'anglès infantil no poden tractar-se com un mateix fenomen. La qüestió és certament debatible. Ara bé, sembla prou clar que, si produccions com *tocant*, *tirant*, *posant* han d'analitzar-se amb categories buides a la sintaxi, ha de tractar-se d'una constant nul·la. Més encara, com que aquesta mena de construccions són universals inicialment, afirmariem que totes les gramàtiques infantils produeixen constants nul·les.

Hi ha un altre aspecte que fa més plausible una constant nul·la que no pas altra categoria buida. I és que les constants nul·les tenen una es-

pecificació negativa en ser [-anàfora, -pronom, -variable]. En cert sentit, no són res, no són cap d'aquestes tres coses. I, francament, resulta conceptualment molt més satisfactori pensar que l'infant comença amb això que no pas pensar que l'infant comença amb un PRO!, és a dir amb un element que és anàfora i pronom alhora i que, com a tal, en la gramàtica adulta no té una referència específica inherent mai que, en canvi, és la que té a les primeres manifestacions lingüístiques. També els canvis ulteriors que hi pugui haver resulten més entenedors si l'estadi inicial és amb constants nulles. Passem d'una especificació per defecte a una opció determinada. A l'inrevés això resulta molt més difícil de justificar.

Mirant-ho des d'una altra perspectiva, ens trobem que l'última proposta de Hyams ens porta directament a un objecte PRO! en japonès.

En definitiva, sembla que l'anàlisi de Radford —implementada ara a través de les constants nulles— és perfectament reivindicable si és que acceptem un estadi inicial universal. Els problemes vénen a l'hora d'explicar la diferenciació que s'inicia de seguida, tot i que, com s'ha apuntat ara mateix, més greus serien si es tractés d'esmenar un PRO inicial, al nostre entendre.

Centrant-nos en el català. Què hem de fer amb objectes nuls com els de (33 c) que són característics de les llengües romàniques infantils, siguin o no de subjecte nul (en francès també hi són)? Posar-hi *pro*, l'altra categoria interpretativament adequada, no és pas justificat. On serien els trets identificadors? De fet, sembla convenient mantenir que a (33c) hi ha constants nulles. Més encara. Apel·laria aquí a una generalització motivada independentment per a molts altres aspectes de l'adquisició lingüística segons la qual les opcions espontànies (i diferents de les adultes) dels infants mostren menys discrepància que les adultes entre la Forma Fonètica i la Forma Lògica, cosa que podria fer entendre la seva persistència. Si això és així, serien com una finestra potencial per a guaitar-hi (cf. VAN KAMPEN, 1994): Ø *Amago* seria la manifestació que l'infant fa una constant nul·la a l'estil xinès.

En aquesta línia, arribaríem ben fàcilment a haver de demanar-nos si els SNR no són *cn* en lloc de *pro*. En el que ens figurem com a *pro* subjecte, hi ha una característica, a les llengües de tipus (II) almenys,

que ens torna a posar en aquesta mateixa pista. Ja l'hem vista. Es tracta del fet que CONC^o és constant en el sentit que els trets són els mateixos sigui quin sigui el tipus de subjecte. I pot ben bé argüir-se que, per a ser compatible amb un SN/SD no pronominal ple fonèticament, ha de ser justament [-anàfora, -pronom,- variable].

És agosarada, però prou temptadora, la idea que les dues opcions uniformes són igualment no marcades perquè totes dues suposen una especificació idèntica al nivell dels trets constitutius, que no dels manifestos. Especificació a més que és per si mateixa no marcada en consistir en els valors negatius dels trets en joc.

Així arribem a poder interpretar que l'objecte nul a \emptyset *amago* és una instància de concordança nul·la (a l'estil xinès, japonès) i que *menjada sopa* és una instància de concordança persistent fins i tot amb SN (a l'estil català per al subjecte). Aquesta alternança és la prova que amb la concordança d'objecte l'infant tempta les dues estratègies no marcades o el que és el mateix juga amb les dues realitzacions possibles de [-anàfora, -pronom,- variable].

Hem passat de demanar-nos com s'ha d'analitzar l'objecte nul infantil a haver de concloure que l'SNR adult és una constant nul·la i que aquí el que fan els infants és adoptar ràpidament l'estratègia adulta perquè és una de les dues no marcades. Pel que fa a l'objecte nul infantil en català, el que acabem de veure ens porta a concloure que l'infant hi posa una constant nul·la que no és sancionada com a forma adulta. Perquè així fos caldria que el doblatge de clític arribés a afectar els SN lèxics. Hem comprovat altra vegada, doncs, que la qüestió de la marcadesa en morfologia passa per la condició d'uniformitat.

Quines siguin les conseqüències d'aquesta nova consideració dels SNR en llengües de tipus (II) és cosa que deixem per a una altra ocasió. En qualsevol cas, pretenem haver contribuït a aclarir la configuració de la perifèria esquerra de la frase en català.

JOANA ROSSELLÓ
Universitat de Barcelona

BIBLIOGRAFIA

- J.-Marc AUTHIER (1992): *Iterated CPs and Embedded Topicalization*, «Linguistic Inquiry», núm. 23, vol. 2, ps. 329-336.
- Aurora BEL (1995): *La negació en el llenguatge infantil*, Bellaterra, Universitat Autònoma de Barcelona.
- Eulàlia BONET (1989): *Postverbal Subjects in Catalan* ms., MIT.
- Robert D. BORSLEY & Ian ROBERTS (1996): *Introduction*, dins Robert D. BORSLEY & Ian ROBERTS, eds., *The Syntax of the Celtic Languages*, Cambridge, Cambridge University Press.
- Ignacio BOSQUE (1994): *La negación y el PCV*, dins Violeta DEMONTE, ed., *Gramàtica del español*, Mèxic, El Colegio de México.
- Anna CARDINALETTI (1990): *Pronomi nulli e pleonastici nelle lingue germaniche e romanze*, Venècia, Università Venezia.
- Anna CARDINALETTI (1994a): *La sintassi dei pronomi*, Bolonya, Il Mulino.
- Anna CARDINALETTI (1994b): *Subject Positions*, «GenGenP», núm.1, vol. 2 (estiu 1994), ps. 64-78.
- Hsing-Wu CHANG (1992): *The Acquisition of Chinese Syntax*, dins H. C. CHEN & O. J. TZENG, eds., *Language Processing in Chinese*, Amsterdam, Elsevier Science Publishers.
- Noam CHOMSKY (1982): *Some Concepts and Consequences of the Theory of Government and Binding*, Massachusetts, MIT Press; «Linguistic Inquiry Monograph», núm. 6.
- Edward GIBSON i Ken WEXLER (1994): *Triggers*, «Linguistic Inquiry», núm. 25, vol. 3, ps. 407-454.
- Joseph H. GREENBERG (1966): *Some Universals of Grammar with Particular Reference to the Order of Meaningful Elements*, dins Joseph H. GREENBERG, (1966) ed., *Universals of Language*, Cambridge, Mass. ps. 73-113.
- M. Teresa GUAISTI (1993/94): *Verb Syntax in Italian Child Grammar. Finite and Nonfinite Verbs*, «Language Acquisition», núm. 3, vol. 1, ps. 1-40.
- M. Teresa GUAISTI (1994): *The Structure of Italian Questions: Evidence from Acquisition*, Viena, GLOW workshop.
- Liliane HAEGEMANN (1990): *Understood Subjects in English Diaries*, «Multilingua», núm. 9, vol. 2, ps. 157-199.
- Cornelia HAMANN (1994): *Null Arguments in German Child Language*, «GenGenP» núm. 2, vol. 2, ps. 62-91.
- Nina HYAMS (1986): *Language Acquisition and the Theory of Parameters*, Dordrecht, Reidel.
- Nina HYAMS i Tetsuya SANO (1994): *Agreement, Finiteness and the Development of Null Arguments*, «NELS» núm. 24, 2, ps. 543-558.

- Nina HYAMS & Ken WEXLER (1993): *On the Grammatical Basis of Null Subjects in Child Language*, «Linguistic Inquiry», núm. 24, vol. 3, ps. 421-461.
- Sabine IATRIDOU & Anthony KROCH (1992): *The Licensing of CP-recursion and its Relevance to the Germanic Verb-Second Phenomenon*, «Working Papers in Scandinavian Linguistics», vol. 50, ps. 1-25.
- Oswaldo JAEGGLI & Kenneth J. SAFIR (1989): *The Null Subject Parameter and Parametric Theory*, dins Oswaldo JAEGGLI i Kenneth J. SAFIR, eds., *The Null Subject Parameter*, Dordrecht, Kluwer Academic Publishers.
- Jacqueline van KAMPEN (1996): *PF/LF Convergence in Acquisition* ms.
- Oswaldo JAEGGLI & N. HYAMS (1987): *Morphological Uniformity and the Setting of the Null Subject Parameter*, «NELS», núm. 18.
- Howard LASNIK & Tim STOWELL (1992): *Weakest Crossover*, «Linguistic Inquiry», núm. 22, ps. 687-720
- Enrique MALLÉN (1993): *Verb Movement in Spanish and the Licensing Condition on Variables*, «Linguistische Berichte», núm. 148.
- Anna PETTIWARD (1995): *Anti-procrastinate Effects and Optional Agreement in French*, Amsterdam, *Going Romance* 9.
- Andrew RADFORD (1990): *Syntactic Theory and the Acquisition of English syntax*, Oxford, Basil Blackwell.
- Andrew Radford (1994): *Tense and Agreement in Child Language*, cap. 7, vol. 1, dins Barbara LUST, M. SUÑER & J. WHITMAN, eds., *Syntactic Theory and First Language Acquisition. Cross-Linguistic Perspectives*, 2 vols., Hillsdale, New Jersey, Lawrence Erlbaum Associates.
- Gemma RIGAU (1991): *On the Functional Properties of AGR*, Bellaterra, Universitat Autònoma de Barcelona.
- Luigi RIZZI (1992): *Early Null Subjects and Root Null Subjects*, «GenGenP», núm. 0, 1-2, ps. 102-115.
- Luigi RIZZI (1994): *The Case of Root Infinitives*, «GenGenP», núm. 1-2, ps. 16-26.
- Ian ROBERTS (1995): *Verb Movement and Markedness*, ms. University of Wales.
- Ian ROBERTS i Ur SHLONSKY (1996): *Pronominal Enclisis*, cap. 5, de Robert D. BORSLEY i Ian ROBERTS, eds., *The Syntax of the Celtic Languages*, Cambridge, Cambridge University Press.
- Thomas ROEPER & Jürgen WEISSENBORN (1991): *How to make Parameters Work. Comments on Valian*, dins L. FRAZIER & J. DE VILLIERS, eds., *Language Processing and Language Acquisition*, Dordrecht, Kluwer.
- Joana ROSSELLÓ (en curs): *No ho sabíem, enaixò. Una partícula discursiva inadvertida en mallorquí*.
- Jeffrey RUNNER (1993): *A Specific Role for Agreement*, «University Massachusetts Occasional Papers», ps. 153-178.

- Jaume SOLÀ (1992): *Agreement and Subjects*, Tesi Doct., Bellaterra, Universitat Autònoma de Barcelona.
- Margarita SUÑER (1994): *V-Movement and the Licensing of Argumental Wh-Phrases in Spanish*, «Natural Language and Linguistic Theory», núm. 12, Roeper, ps. 335-372.
- Virginia VALIAN (1991): *Syntactic Subjects in the Early Speech of American and Italian Children*, «Cognition», núm. 40.
- Ken WEXLER (1994): *Optional Infinitives, Head Movement and the Economy of Derivations*, dins David LIGHTFOOT & Norbert HORNSTEIN, eds., *Verb Movement*, Cambridge, CUP, ps. 305-350.